

N:o 1/1938.

LAGUTSKOTTETS betänkande N:o 1/1938 i anledning av landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om kommunala barnmorskor i landskapet Åland.

I anledning av förenämnda framställning, varöver landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande, får utskottet värdsammast framhålla följande:

Föreliggande lagförslag avser att försätta de kommunala barnmorskorna i landskapet i samma ekonomiska och rättsliga ställning som de kommunala barnmorskorna i riket erhållit genom lagen om kommunala barnmorskor av den 18 juni 1937. Däremot synes intet vara att anmärka, helst avsikten fullt sammangår med de principer, som landskapet självt anlägger på sina egna tjänstemäns och befattningshavares rättigheter och skyldigheter samt lagens genomförande och tillämpning icke ekonomiskt komme att betunga landskapets kommuner. I anseende härtill och då landstingets rätt att lagstifta på ifrågavarande område är fullkomligt ostridig, anser utskottet, att föreliggande lagstiftningsinitiativ bör vinna landstingets beaktande.

Vid granskningen av lagförslagets detaljer i huvudsak har utskottet kunnat förena sig om landskapsnämndens förslag, som mutatis mutandis och med smärre av de lokala förhållandena betingade förenklingar överensstämmer med rikets lag och förordning om kommunala barnmorskor, den sistnämnda given den 22 december 1937. Några ändringar har utskottet emellertid ansett sig böra föreslå.

§ 6. För undvikande av att barnmorska, som av en eller annan anledning icke önskar begagna sig av den bostad och de naturaförmåner i övrigt, som lagen tillförsäkrar henne, skall resa krav mot kommunen på ersättning för naturaförmåner, av vilka hon icke önskar begagna sig, har lagutskottet förtydligat paragrafen sålunda, att ersättning för naturaförmåner kan komma ifråga endast i den mån kommun icke kan bereda henne desamma. Visserligen kan saken inom ramen av lagrummets nuvarande ordalydelse ordnas genom vederbörande kommuns reglemente för barnmorskan, men för undvikande av invändning därom, att reglementet icke stöder sig å lag, har utskottet ansett tillägget befogat.

§ 14. Visserligen måste man förutsätta, att landskapsnämnden vid av-

görandet av i momentet förutsatt fråga kommer att höra vederbörande kommunala myndighet, måhända även provincial- eller distriktsläkaren, men då gången av ärendenas behandling bestämts även för övriga, tillsynes mindre viktiga fall, har utskottet infört stadgandet, att den kommunala myndighet, som äger anställa barnmorska, bör höras, innan barnmorska, som fyllt 60 år, kan berättigas att kvarstå i tjänsten.

§ 15. Andra momentet har synbarligen av förbiseende fått inflyta. Momentet har strukits, men texten i mom. 1 kompletterats.

§ 19. Paragrafen har omredigerats, dock utan ändring av dess sakliga innehåll.

Hänvisande till ovensagda får lagutskottet värdsammast föreslå,
att landstinget ville antaga den föreslagna
lagen i följande lydelse:

L a n d s k a p s l a g

om kommunala barnmorskor i landskapet Åland.

§ 1.

Mariehamn och varje landskommun i landskapet Åland bör i sin tjänst hava examinerade barnmorskor i enlighet med vad i denna landskapslag stadgas.

§ 2.

I landskommun, vars invånarantal enligt mantalslängden icke överstiger femtusen, skall finnas minst en barnmorska. Dock må sådana mindre, till varandra gränsande kommuner, vilkas sammanlagda invånarantal ej överstiger femtusen, liksom även större kommuner, där delar av kommunerna så omedelbart ansluta sig till varandra, att tillsättande av en gemensam barnmorska är lämpligt, vara berättigade att med landskapsnämndens bifall avlöna gemensam barnmorska.

Antalet barnmorskor, som skall avlönas i Mariehamn, fastställas av landskapsnämnden.

§ 3.

Från vad ovan är stadgat angående kommunernas skyldighet att avlöna barnmorskor kan landskapsnämnden på anhållan av vederbörande kommun, tillsvidare, dock ej för längre tid än fem år i sänder, bevilja sådan lättnad, som i betraktande av förhållandena befinnes nödig samt utan risk för hälsovården kan medgivas.

Finnes i kommunen barnmorska, som står i enskild eller i sammanslutnings tjänst, och föreligger intet hinder för att hon allmänt anlitas såsom barnmorska i kommunen, skall sådan barnmorska inberäknas i antalet av kommunens barnmorskor samt anses innehava samma ställning vad tjänsteår och pension vidkommer som kommunalbarnmorska.

§ 4.

För kommunalbarnmorska skall uppgöras reglemente, i vilket, såvitt kommunen är berättigad att därom besluta, barnmorskans rättigheter och skyldigheter närmare bestämmas, och skall å reglementet, sedan provinsialläkaren eller distriktsläkaren i det distrikt, inom vilket kommunen är belägen, därom avgivit yttrande, utverkas landskapsnämndens fastställelse.

Reglementet skall innehålla:

- 1) bestämmelser angående eventuell indelning av kommunen i barnmorske-distrikt;
- 2) bestämmelser om huru barnmorska antages till befattning eller frändensamma entledigas, om eventuell ömsesidig uppsägningstid samt om barnmorska årligen tillkommande semester;
- 3) närmare bestämmelser angående barnmorskas avlöning och sättet för dess erläggande samt om barnmorskas boningsort och bostad eller mot bostad svarande penningvederlag;
- 4) barnmorsketaxa, i vilken fastställles förlossningsarvodets storlek och skälig ersättning åt barnmorskan för av förlossningshjälpen föranledda direkta utgifter;
- 5) bestämmelse angående barnmorskas skyldighet att meddela vägledning i spädbarnsvård ävensom moderskapsrådgivning, som skall äga rum under läkares inseende och enligt hans anvisningar;
- 6) bestämmelser därom, huru den moderskapsrådgivning är anordnad, som skall äga rum under läkares inseende och enligt hans anvisningar;
- 7) bestämmelser om barnmorskas åligganden i fråga om moderskapsunderstöd; samt
- 8) bestämmelser om barnmorskas åligganden beträffande vaccinering.

§ 5.

Kommunalbarnmorska anställles såväl i Mariehamn som i landskommun av vederbörande kommunala myndighet, efter det befattningen trettio dagar

varit lediganslagen och vederbörande provinsial- eller distriktsläkaren avgivit utlåtande om sökandena.

Kommunalbarnmorska är, med iakttagande av i vederböriligen för kommunalbarnmorska stadfäst reglemente bestämd uppsägningstid, berättigad att avgå från sin befattning, samt, därest hon anskaffat godkänd vikarie, jämväl utan iakttagande av uppsägningstid. Uppsägning skall ske skriftligen hos hälsovårdsnämnden.

Vederbörande kommunala myndighet är likaså, med iakttagande av ovan nämnda uppsägningstid, berättigad att entlediga barnmorska från befattning, för så vitt provinsialläkaren eller vederbörande distriktsläkaren anser giltigt skäl härför föreligga.

Om barnmorskas anställande i eller avgång eller entledigande från befattning bör ofördröjligen anmälas hos provinsialläkaren eller distriktsläkaren och landskapsnämnden.

§ 6.

Barnmorska, som enligt denna landskapslag står i kommunens tjänst, skall i grundlön erhålla minst tolv tusen mark i året och därjämte ordentlig bostad, omfattande minst ett rum, kök och förstuga jämte värme och lyse samt badstuga eller badrum eller, i den mån dessa naturaförmåner icke stå henne till buds, mot dem svarande penningvederlag i enlighet med förhållandena på orten.

Kommunen bör även, såvida det utan att föranleda oskäligen kostnader är möjligt, anordna telefonförbindelse till den för barnmorskan anvisade bostaden.

§ 7.

Barnmorska är berättigad till förlossningsarvode enligt den i § 4 omförmälda taxan, från vars erläggande medellösa och mindre bemedlade dock äro befriade. Tillika är hon för av förlossningshjälpen föranledda direkta kostnader berättigad till ersättning, beräknad enligt sagda taxa, samt till erhållande av fri skjuts till och från förrättningsstället, ävensom till kost under vistelsen därstädes. Sagda ersättning och skjutslega erläggas för obemedlad och mindre bemedlad av kommunen.

§ 8.

Kommunalbarnmorskas lön utbetalas månatligen ur kommunalkassan. Jämte ordinarie lön är barnmorska berättigad att månatligen erhålla er-

sättning enligt taxa för direkta utgifter, föranledda av förlossningshjälp åt medellös och mindre bemedlad barnaföderska i kommunen samt, därest hon icke erhållit fri skjuts till förrättningsplatsen och därifrån tillbaka, ersättning för skjutsningskostnaderna.

§ 9.

Kommunalbarnmorskas bostad, som skall godkännas av provinsialläkaren eller vederbörande distriktsläkare, bör vara fredlig och hava tillgång till vatten, erforderlig mängd klabbad brännved, del i källare samt nödiga uthus, därest icke dessa på ett tidsenligare sätt anordnats i samband med bostaden.

§ 10.

Kommunen är berättigad att för varje enligt denna lag anställd barnmorska i årligt landskapsunderstöd erhålla tiotusen mark.

Uppstår för någon kommun på grund av dess geografiska läge eller ekonomiska ställning svårigheter att avlöna barnmorska, kan sådan kommun bispringas med understöd utöver det i moment 1 nämnda beloppet.

§ 11.

Ur landskapsmedel utgående understöd för barnmorskas avlöning skall efter utgången av varje kalenderhalvår ofördröjligen rekvireras hos landskapsnämnden. Rekvisitionen skall åtföljas av utredning, som bestämmes av nämnden.

§ 12.

Barnmorska i kommunalbarnmorsketjänst beviljas av landskapsmedel ålderstilllägg för fyraårsperioder åt gången med fyra för hundra av grundlönen och fyra särskilda gånger. För erhållande av ålderstilllägg är kommunalbarnmorska berättigad att tillgodoräkna sig även den verksamhetstid, under vilken hon varit anställd som barnmorska i statens, kommuns, bolags, sammanslutnings eller stats- eller landskapsbidrag åtnjutande enskild anstalts tjänst.

§ 13.

Barnmorska tillkommande ålderstilllägg ansökes skriftligen hos landskapsnämnden och beviljas av denna.

§ 14.

Kommunalbarnmorska är vid uppnådd sextio års ålder skyldig att avgå från sin befattning. Dock kan landskapsnämnden, efter att hava hört den

kommunalmyndighet, som äger anställa barnmorska, berättiga barnmorska att kvarstå i sin befattning ända till sextiofem års ålder.

Barnmorska, vilken oförvitligen tjänat såsom kommunalbarnmorska i trettio år, vare efter uppnådd sextio års ålder vid avgång från sin befattning berättigad att av landskapsmedel i årlig livstidspension erhålla sextio för hundra av grundlönen eller sjutusen tvåhundra mark. Såsom berättigande till pension äger kommunalbarnmorska att räkna sig till godo även den tid, vilken hon enligt § 12 får tillgodoräkna sig med avseende å ålderstillägg.

Blir kommunalbarnmorska tidigare, än vad ovan sagts, varaktigt oförmögen till sin befattning, berättiga tio pensionsår till tio trettiondedelar av fullt pensionsbelopp och varje påföljande fullt pensionsår till ytterligare en trettiondedel därav intill dess fullt pensionsbelopp uppnås. Lider hon av sjukdom, som innebär fara för nyfött barn, och hon av denna anledning måste entledigas, kan landskapsnämnden, efter inhämtat utlåtande av provinsialläkaren eller vederbörande distriktsläkare, bevilja henne vårdbi-drag för viss tid eller skälig pension beroende av pensionsåren.

§ 15.

Barnmorska tillkommande pension eller vårdbidrag ansökes skriftligen hos landskapsnämnden och beviljas av denna, med iakttagande i tillämpliga delar av vad om innehavares av landskapstjänst eller befattning rätt till pension är särskilt stadgat.

§ 16.

I kommuns tjänst anställd barnmorska bör minst vart tionde år delta i de repetitionskurser i allmän förlossningslära, som för äldre barnmorskor anordnas, för vilket ändamål barnmorskorna skola erhålla understöd ur anslag, som därför upptages i landskapets utgiftsstat.

§ 17.

Landskapsnämnden skall tillse, att beträffande organisationen och handhavandet av kommunal barnmorskebefattning lag och fastställda reglementen iakttagas.

§ 18.

Provinsialläkare eller vederbörande distriktsläkare skall närmast tillse, att stadgandena angående kommunalbarnmorska iakttagas. Finner

provinzialläkaren eller vederbörande distriktsläkare eller har till hans kännedom kommit, att utfärdade bestämmelser eller stadfäst reglemente icke iakttagits, skall han ofördröjligen, därest hans erinringar icke beaktats, göra anmälan om saken hos landskapsnämnden.

§ 19.

Denna landskapslag, varigenom landskapslagen den 15 maj 1926 om antagande av lagen den 31 december 1924 angående ändring av lagen om anställande av barnmorskor i landskommunerna och deras avlöning, given den 6 februari 1920, upphäves, träder omedelbart i kraft, dock sålunda att i densamma fastställda grundlön och ålderstillägg skola utbetalas från ingången av år 1938.

Mariehamn den 21 februari 1938.

På lagutskottets vägnar:

T. Brenning

Greensköld

Närvarande i utskottet: Tor Brenning, Herman Mattsson, Hugo Johansson, Johannes Holmberg, Jonatan Sjöblom.